

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

ЛКС Центр
Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Ефективна економіка № 7, 2017

УДК: 330.322:338.45(477)

Л. А. Сиволап,

к. е. н., доцент Донецький державний університет управління

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

L. Sivolap,

Candidate of economic sciences, associate professor,
Donetsk State University of Management

RESEARCH INVESTMENT ACTIVITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN UKRAINE

В статті було визначено сутність поняття «інвестиційна діяльність». Проаналізовано показники інвестиційної діяльності української економіки. Наведено розподіл основних капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності. Представлено розподіл капітальних інвестицій за джерелами фінансування. Досліджено структуру капітальних інвестицій за видами промислової діяльності. Визначено основні тенденції інвестиційної активності сучасних промислових підприємств. Розкрито чинники формування рівня інвестиційної привабливості підприємства. Охарактеризовано типологію факторів інвестиційної привабливості підприємства за такими групами: фінансовий стан підприємства, ринкове оточення, корпоративне управління. Визначено процес управління інвестиційною привабливістю промислового підприємства.

The article defined the essence of the concept of "investment activity". The indicators of investment activity of the Ukrainian economy are analyzed. The distribution of major capital investments in the spheres of economic activity is presented. The distribution of capital investments by sources of financing is presented. The structure of capital investments by types of industrial activity is investigated. The main tendencies of investment activity of modern industrial enterprises are determined. The factors of formation of level of investment attractiveness of the enterprise are revealed. The typology of factors of investment attractiveness of the enterprise according to the following groups is described: financial condition of the enterprise, market environment, corporate management. The process of managing the investment attractiveness of an industrial enterprise is determined.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, капітальні інвестиції, джерела фінансування, показники, інвестиційна привабливість.

Key words: investment activity, capital investments, sources of financing, indicators, investment attractiveness.

Постановка проблеми. Вітчизняні промислові підприємства сьогодні функціонують у складних нестабільних умовах, які негативно впливають на кінцевий результат їх діяльності. Багато підприємств потребують для підтримки своєї діяльності значних інвестиційних вливань. Однак, враховуючи низьку, а у деяких підприємствах збиткову ефективність діяльності, більшість підприємств не в змозі акумулювати власні інвестиційні ресурси, тому потребують зовнішнього втручання у інвестиційні процеси підприємства. Тому питання інвестиційного забезпечення та розвитку для сучасних підприємств є дуже гострими та актуальними.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Актуальні проблеми інвестиційної діяльності було розглянуто у наукових роботах багатьох вчених, таких як: І. А. Бланк, Б. В. Буркинський, М. С. Герасимчук, А.Ф. Гойко, О.Л. Горяча, А. О. Заїнчковський, М. І. Кисіль, Т.Ю. Коритько, Д.В. Крилов, О. О. Пересада, П. С. Рогожин, В. Я. Шевчук, Л. Гітман, М. Д. Джонк, Д. Норкотт, П. Хавранек, У. Шарп та інших дослідників. Однак, враховуючи мінливість середовища, в якому функціонують сучасні промислові підприємства виникає безперервна потреба у моніторингу сучасного стану інвестиційної діяльності промислових підприємств.

Мета статті – визначити сучасний стан інвестиційної діяльності вітчизняних промислових підприємств в умовах сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення інвестиційної діяльності є однією з головних стратегічних задач керівництва підприємства. Під інвестиційною діяльністю розуміють вкладання матеріальних чи нематеріальних ресурсів у всі сфери діяльності підприємства з метою підвищення прибутку або отримання будь-якого іншого соціального ефекту.

Також на основі дослідження сутності поняття «інвестиційна діяльність» можна зазначити, що це:

- 1) вид економічної та підприємницької діяльності;
- 2) процес вкладення ресурсів і отримання потоку доходів;
- 3) система економічних (виробничих) відносин;
- 4) підґрунтя економічного розвитку підприємства [1]

Інвестиційна діяльність промислових підприємств направлена як на зовнішнє так й на внутрішнє середовище. Тобто вкладаючи у внутрішнє середовище інвестиції направляються на переоснащення виробництва, капітальне будівництво, удосконалення технології виробництва та інше. В межах зовнішнього інвестування підприємство вкладає гроші у будівництво житла працівників, їх страхування, медичне обслуговування та інше.

Важливий внесок у розвиток інвестиційної діяльності підприємства вносить держава. Тому від інвестиційного стану та потенціалу країни залежить перспектива розвитку інвестиційного клімату підприємств. Далі більш детально розглянемо сучасний стан інвестиційного середовища на рівні держави та підприємства.

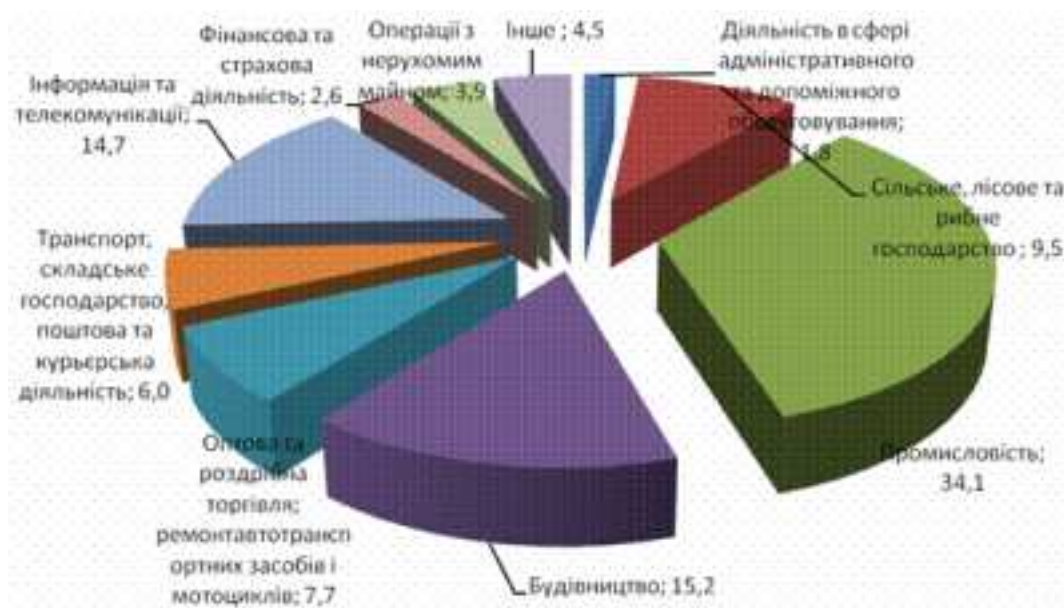
Аналіз інвестицій в економіку України за період 2010-2016 рр. в цілому показує покращення інвестиційної діяльності в країні (табл. 1). Однак, якщо розглядати кожен рік окремо, бачимо що за період 2010-2012 рр. відбувається покращення інвестиційної активності в Україні, але вже з 2013-2014 рр. під впливом негативних політичних та військових обставин відбувається значне погіршення інвестиційної діяльності в країні що негативно відображається на інвестиційну діяльність промислових підприємств. Але в же з 2015 року відбувається поживлення інвестиційного середовища що свідчить про позитивні тенденції в економіці країни.

Таблиця 1.
Показники інвестування української економіки

Види промислової діяльності	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	1 кв. 2016 р.
Капітальні інвестиції в економіку, млн. грн.	180575,5	241286,0	273256,0	249873,4	219419,9	273116,4	51591,7
Індекси капітальних інвестицій в економіку, %	103,4	118,8	108,5	88,9	75,9	98,3	104,9
Рівень інвестування економіки, % до ВВП	16,7	18,3	19,4	17,2	14,0	13,8	11,4
ВВП у фактичних цінах, млн. грн.	1082569	1316600	1408889	1454931	1566728	1979458	453185

*Складено за допомогою джерела [2]

Таким чином, бачимо що у 2015 році в порівнянні з 2010 р. відбулось зменшення рівня інвестування економіки з 16,7 % до 13,8% при нормі у 25%. Даний показник вказує на низький рівень інвестиційної безпеки, що є негативним для сталого розвитку економіки.

Рис. 1. Розподіл основних капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності (у % до загального обсягу) [3]

Значний вплив на ефективність інвестиційної діяльності впливають напрямки розподілу інвестиційних ресурсів (рис. 1).

Таким чином бачимо, що трійку сфер економічної діяльності за найбільшим обсягом інвестицій складають: промисловість, будівництво й інформація та телекомунікації.

Як було зазначено вище, основними джерелами інвестиційної діяльності є зовнішні та внутрішні інвестиційні ресурси. На рис. 2 представлено більш детальний розподіл капітальних інвестицій за джерелами фінансування. Де відображено такі джерела фінансування щодо розподілу капітальних інвестицій: власні кошти підприємства, кошти місцевих бюджетів, кошти державного бюджету, кошти іноземних інвесторів, кошти населення на будівництво житла, кредити банків та позики та інші джерела фінансування. Таким чином, найбільшу питому вагу мають власні кошти підприємства та організації (69,30%).

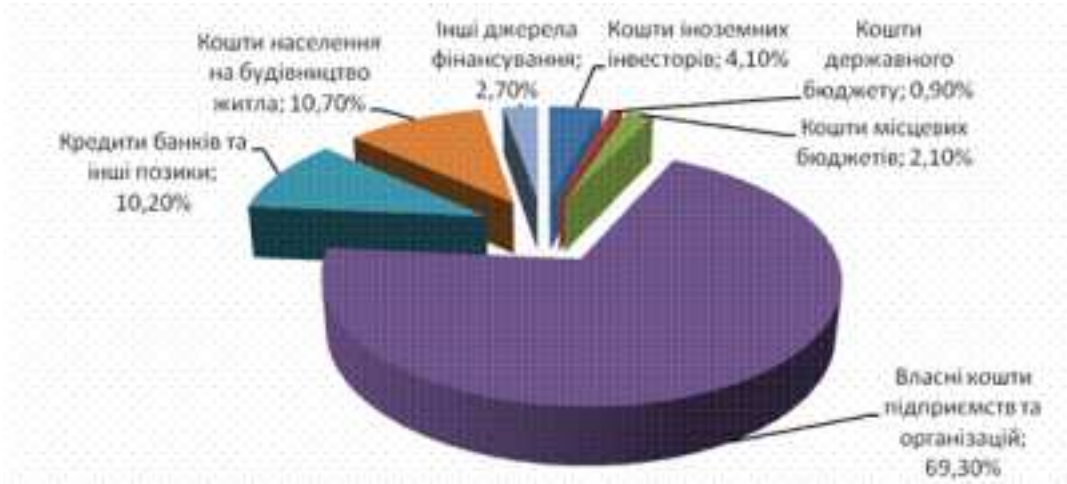

Рис. 2. Розподіл капітальних інвестицій за джерелами фінансування [3]

Промислова галузь в економіці країни відіграє провідну роль. Тому стратегічно важливим є інвестування промислових підприємств які є базисом у сталому розвитку економіки. У табл. 2 наведено данні щодо структури капітальних інвестицій за видами промислової діяльності.

Таблиця 2.
Структура капітальних інвестицій за видами промислової діяльності, %

Вид промислової діяльності	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	I кв. 2016 р.
Промисловість:	100	100	100	100	100	100	100
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	27,55	28,07	24,34	22,16	23,20	21,07	21,07
Переробна промисловість	54,44	53,55	46,15	45,83	49,25	52,73	57,88
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря.	16,76	17,12	27,71	30,04	26,55	24,35	19,83
Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	1,25	1,26	1,80	1,97	1,00	1,85	1,21

*Складено за допомогою джерела [2]

Як видно з табл. 2 капітальні інвестиції у переробну промисловість складають найбільший відсоток у загальній структурі капітальних інвестицій за видами промислової діяльності. За період 2010-2015 рр. розподіл інвестицій відбувається не рівномірно. Тобто у добувній промисловості і розроблені кар'єрів бачимо циклічний характер інвестування. У переробній промисловості з 2010 р. по 2013 р. відбувається зменшення капітальних інвестицій, 2014 р. бачимо циклічний характер зміни капітальних інвестицій. По іншим двом видам промислової діяльності відбувається аналогічна ситуація.

Аналізуючи більш детально переробну промисловість можна зазначити наступну інвестиційну ситуацію. У переробній промисловості спостерігається тенденція щодо зосередження значного обсягу інвестицій на підприємствах металургійного виробництва, оскільки в 2015 р. залучено 5 680 млн. дол. прямих інвестицій, що перевищує обсяг 2014 р. на 142 млн. дол. (2%). Проте у 2015 р. порівняно з 2012–2013 рр. на підприємствах металургійного виробництва частка інвестицій скоротилася 476 млн. дол. (8%) та на 589 млн. дол. (9%) відповідно. Поряд із цим позитивна динаміка щодо спрямування інвестицій спостерігається на підприємствах виробництва гумових і пластмасових виробів, адже їх обсяг у 2010–2013 рр. мав стрімке зростання, але в 2014 р. відбулося скорочення до 1 219 млн. дол., проте в 2015 р. ситуація змінилася підвищенням до 1 408 млн. дол. Подібна динаміка в 2010–2015 рр. склалася на підприємствах хімічної промисловості: у 2010 р. було залучено 812 млн. дол. інвестицій; у 2011 р. вкладено 888,6 млн. дол. інвестицій; у 2012 р. спрямовано 945,7 млн. дол. прямих інвестицій; у 2013 р. – 1 060 млн. дол. інвестицій; у 2014 р. – 898 млн. дол. інвестицій; у 2015 р. – 1 133 млн. дол. прямих інвестицій. Однак необхідно зазначити, що у підприємства харчової промисловості обсяг інвестицій мав спадну динаміку у 2014–2015 рр. та становив 2732 млн. дол. та 2683 млн. дол. Відповідно. Зокрема, у 2015 р. відтік прямих іноземних інвестицій порівняно з 2012 р. сягнув 356 млн. дол. (12%), порівняно з 2013 р. частка скорочення становила 603 млн. дол. (18%), а до 2014 р. інвестиції скоротилися на 48 млн. дол. (2%). Негативну тенденцію до зниження прямих інвестицій можна спостерігати на підприємствах машинобудування, оскільки їх обсяг зменшувався протягом 2013–2015 рр. та становив відповідно 1102 млн. дол. у 2013 р.; 1012 млн. дол. у 2014 р.; 945 млн. дол. у 2015 р. Динаміка до зростання іноземних інвестицій характерна для підприємств легкої промисловості [4].

Як зазначено вище, інвестиції відіграють провідну роль у сталому розвитку як підприємства, так і держави в цілому. Для залучення більшої кількості інвестиційних ресурсів необхідно враховувати інвестиційну привабливість. До чинників формування рівня інвестиційної привабливості підприємства відносять внутрішні та зовнішні чинники.

До внутрішніх чинників прямого впливу відносять: технічні, трудові, організаційні, виробничі, ресурсно-сировинні, комерційні, фінансово-аналітичні, конкурентоспроможні, інноваційні, споживчі.

До зовнішніх чинників непрямого впливу відносять: природно-географічні, екологічні, юридично-правові, соціальні, економічні, політичні, законодавчі, культурні, науково-технічні, суспільні.

Відповідно до наукових досліджень вчених визначено типологію кількісних і якісних факторів, що визначають і впливають на інвестиційну привабливість підприємства. Типологія факторів інвестиційної привабливості підприємства поділяється на три групи: фінансовий стан підприємства, ринкове оточення, корпоративне управління. Кожна з представлених груп характеризується власними показниками.

Так фінансовий стан підприємства характеризується такими показниками як: коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів; коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт оборотності активів; рентабельність власного капіталу за чистим прибутком; рентабельність продажів; коефіцієнт власності (автономії); коефіцієнт залучених коштів (залученого капіталу) та інше.

Ринкове оточення характеризується такими показниками як: інвестиційний клімат регіону, в якому знаходиться підприємство; інвестиційна привабливість галузі, до якої належить підприємство; географічний ринок збуту продукції; ступінь конкуренції на товарному ринку; екологічне навантаження на природне середовище; стадія життєвого циклу основного виду продукції; розвиток транспортної інфраструктури та інше.

Корпоративне управління характеризується такими показниками: фінансова прозорість і розкриття інформації; частка державної власності в статутному капіталі товариства; частка акцій у вільному обігу на вторинному ринку цінних паперів; дотримання прав дрібних акціонерів з управління підприємством; розмір винагороди членам ради директорів; ступінь захищеності прав акціонерів; ступінь імовірності банкрутства та рівень ризику від реорганізації компанії та інше.

Рис. 3. Процес управління інвестиційною привабливістю промислового підприємства [5]

Інвестиційна привабливість будь-якого підприємства потребує управлінських рішень та включення його до загального ланцюжка управлінського процесу. На рис. 3 представлено процес управління інноваційною привабливістю промислового підприємства.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна відзначити, що забезпечення інвестиційної діяльності підприємства є однією з головних функцій управління. Без впровадження інвестиційних проектів не можливо розвивати підприємство та підвищувати його конкурентоспроможність. Сьогодні інвестиційна діяльність промислових підприємств характеризується низькою активністю. Це пов'язано з негативним впливом кризових явищ в економіці країни та світі, мінливістю та нестабільністю зовнішнього середовища.

Враховуючи вище зазначене, можна стверджувати про необхідність розробки сучасних механізмів управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства. Один механізм необхідно розробляти та впроваджувати на рівні держави, а інший механізм - на рівні підприємства. Синергетичний ефект від паралельного застосування обох механізмів повинно привести до максимальної ефективності інвестиційної діяльності. Саме розробка таких механізмів може стати напрямком подальших наукових досліджень та розробок.

Література.

1. Коритько Т.Ю. Оцінка інвестиційної активності промислових підприємств України / Т.Ю. Коритько // Економічний вісник Донбасу. 2016. - № 3 (45). – С. 141-145.
2. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Інвестиційний розвиток промислових підприємств України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/27_NII_2008/Economics/35189.doc.htm
4. Крилов Д.В. Сучасні реалії інвестиційного розвитку промисловості України / Д.В. Крилов // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2016. – Вип. 20. Ч. 1. – С. 100-102.
5. Горяча О.Л. Інвестиційна привабливість промислового підприємства / О.Л. Горяча // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2016. - №1 (33). – С. 46-51.

References.

1. Korytko T. (2016), "Estimation of investment activity of industrial enterprises of Ukraine", Ekonomichnyy visnyk Donbasu, vol 3 (45), pp. 141-145.
2. The State Statistics Service of Ukraine available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Investment development of industrial enterprises of Ukraine available at: http://www.rusnauka.com/27_NII_2008/Economics/35189.doc.htm

4. Krylov D. (2016), "Modern realities of investment development of industry of Ukraine", Naukovyj visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky, vol. 20, Part 1, pp. 100-102.

5. Goryacha O. (2016), "Investment attractiveness of the industrial enterprise", Visnyk Berdians'koho universytetu menedzhmentu i biznesu, vol. 1 (33), pp. 46-51.

Стаття надійшла до редакції 20.07.2017 р.

ТОВ "ДКС Центр"

Впроу.